

Exod. 17. num. 11. non percussit petram aliquam, ut Exod. 17 num. 6. sed sicem: quae est petra durissima valde sicca sine ullo humore inepta ad quam, & valde prompta ad generandum ignem, ut ibi notant Abulensis, & alij, ut ita ibi maxime reluceret divina virtus, dum ex ipsamer sterilitate aquarum illarum fluenta prorumpunt.

Secundò: Solus Christus Dominus agit de pascendis his hominibus, ipse duxerat eos in desertum, & erant filij eorum, qui antiquitus obmurmuraverunt contra Deum dicentes: Nunquid potest Deus parare mensam in deserto? ne antiquam suorum majorum blasphemiam repetant, ideo de eis pascendis dominus providet. Iterum redeat citatus Basilius, Non autem amplius dicere valuerunt, nunquid & panem poterit dare in deserto: Filij enim à suis parentibus mores ebibunt, ac trahunt. Vide supra Matth. 23. quæst. 5. n. 55. 56. 57. & Luc. 13. quæst. 6. num. 44. & Joan. 2. quæst. 2. n. 7. & 8.

Tertiò: Christus suis auditoribus, ac affectis sublimem & altam doctrinam dabat, nunc verò maxime sollicitum se ostendit, ac præbet pro eis pascendis, ac alimentandis. Unde ememus panes? ut normam det pastoribus, ut Ecclesiarum prælati, quod non solum debent spiritualia, sed etiam temporalia subsidia suis subditis providere, suisque pauperibus subditis cibos parent ad alimoniam. Maxime Christus dominus laudat in sua dilecta sponsa: Quam pulchra sunt mamma tua soror mea sponsa pulchriora sunt ubera tua vino: Cantic. 4. num. 10. Non unum pectus, sed duo: mamma ubera: laudat dominus in sua sponsa, cum in ipsa unum tantum oculum commendat: Vulnerasti cor meum in uno oculorum tuorum: Cantic. 4. num. 6. Oculus unus, ubera duo: Quid his significatur? Oculus unus, qui spectat ad regimen, ac gubernationem, ut suos habeat in unitate, charitate, ac conformitate, ac ubera duo habeat Ecclesiasticus prælati ad suos nutriendum, ac alimentandum tam in spiritualibus, quam temporalibus, ut ita lacte doctrinæ, lacte que subsidij eos pascat, ac reficiat. Gillibertus Abas ferm. 3. in Cantica ait: His uberi- bus geminis erga subditos abundare debet, qui doctoris, & patris in Ecclesia locum occupat, his nutiri mammis à dextris, & à sinistris, ut qui ei commissi sunt, poterit à lacte, & satietur ab uberibus consolationis eius. Harum alteram repua sinistram, alteram dexteram; sinistram in temporalibus subsidiis, dexteram in spirituali consolatione.

Obiicit tamen: Ad populum Israeliticum loquens Isaias Propheta 60. num. 16. Mamma regum lactaberis: Ecce superioribus unam tantum mamillam attribuit Propheta, & non duas: ergo una tantum est necessaria; Aliud est loqui de Regibus, aliud loqui de prælati Ecclesiasticis, Rex unam tantum mamillam habet, ad suos subditos in temporalibus fovendos: mamma regum lactaberis: non enim debet se intrromittere in spiritualibus, quia hoc ad prælatos Ecclesiasticos spectat qui in spiritualibus, ac temporalibus debent providere; sic pergit citatus Gillibertus: Mamma, inquit Isaias, non mamillis ed quod regum est temporalibus præcipue bonis Ecclesiam fovere; hæc enim

sinistra ejus est, in qua sunt divitia, & gloria. Sicut ad principes Ecclesiasticos pertinet, in utroque foro suos fovere; sic & ad res secularias; & extra messem non debent mittere manum.

Quartò: in tanta rerum necessitate, qua tanta multitudo gentium premebatur, nullus est qui cogitet de remedio, nec aliquis ex Apostolis, nec aliquis ex tanta multitudine, sed solus Jesus Unde ememus panes? Ipse meus Jesus, ut ait Paulus 2. Corinth. 8. num. 9. Propter nos egenus factus est: Inde multas incommoditates pertulit in corpore; exinde maxime alligitur ad miserandum super his, qui talia patientur; ut ait ipse Apostolus Hebræor. 4. n. 15. Non enim habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris tentatum per omnia: inde ad hos maxime afficitur, ut eis provideat, non solum temporali, sed etiam celesti pabulo. Ait Isaias. 55. num. 1. Omnes esurientes venite ad aquas: & qui non habent argentum, properate, emite, & comedite. Cum Universalis omnium Dominus omnes invitet, tamen specialiter, ac insigniter eos, qui non habent argentum. Quare ij præ cæteris vocantur quando in hoc convivio erant omnes cæli divitiæ acquirendæ; Unde tantus affectus in eos, qui non habent argentum; Christus pro nobis egenus factus est, argentum non habens, merito ergo ad ejus convivium, ac consortium hi vocantur præ cæteris, qui in abnegatione argenti ei conformantur, ac similes fiunt D. Ambros. lib. 3. de Spiritu sancto. c. 8. ait: Manducare sine argento, ut cum acquirit, qui non habet argentum. Qui pauper & sine argento est, maxime Christo proportionatur singulariter ad eum afficitur, ut illius particeps fiat.

Maxime allicitur Christus ad necessitatibus laborantes Isaias 55.

Maxime allicitur Christus ad necessitatibus laborantes Isaias 55.

Maxime allicitur Christus ad necessitatibus laborantes Isaias 55.

QUÆSTIO III.

Quare Christus Dominus ad satiendam tantam hominum multitudinem, gratias agens, panes in manibus accipit?

Al noster text. Accipit Iesus panes, & cum gratias egisset distribuit discumbentibus. De quo multa dixi citato c. 3. q. 17. 18. 19. & ut ibi notavi Expositione 9. Cum dicitur Accipit panes, & distribuit; idem similiter intelligitur de piscibus præparatis, & apti ad manducandum; nam sub pane, tanquam principali alimento cætera obsonia intelliguntur; ut ex illis verbis dictis Adamo Gen. 3. n. 16. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: id est: Omne, quod terra parturit. Colligit D. Greg. Nyssæ Orat. Domini 4. dicens: In sudore vultus tui vesceris pane. Vides Verbis sermonis primam obsonii consuetudinem? sufficit tibi, ad hunc usum usque mente occupare.

Ait Evangelista: cum gratias egisset, panes distribuit: ad tantum miraculum præmittens orationem. Pro qua re profundè audiendus est Tertullian. in Apologetic. c. 36. & ait: Non prius discumbitur, quam oratio ad Deum prægustetur.

steur, Edunt quantum esurientes capiant, bibunt quantum pudicus est uide: Non enim prius proponenda, ac describenda est mensa, quam oratio ad Deum prægustetur: Nam cum ipsa oratione jam suaviter cibibus delibatur, antequam apponatur, Oratio esurientibus elimoniam præstat, & expectas epulas palato reddit suaves, ac utiles. Hinc Christus D. non prius describitur: ad miraculum operandum, quam oratio ad Deum prægustetur; Ut esurientes pascat; nam oratio ab ipsa divina benignitate quidquid vult, extorquet. Dicitur Jonæ 2. n. 2. Erat Ionas in ventre piscis tribus diebus, & tribus noctibus. & oravit Ionas ad Dominum Deum suum, de utero piscis, & dixit: Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me: Fuit propheta in utero belluæ tribus diebus, per quod tempus, quo cubus ei provifus est; ab ipsa nempe oratione, quæ eum alimentavit: Edunt, quantum esurientes capiant. Illud tamen maxime ponderandum, quod ait: Oravit Ionas ad Dominum Deum suum de utero piscis, & dixit: Clamavi de tribulatione mea ad Dominum, & exaudivit me: Ille orabat ad Dominum pro exitu ab illo periculo; & tamen cum adhuc esset intra ventrem belluæ, & actualiter in ipsomet periculo. Unde no. it, ac deprehendit, quod oratio sua erat exaudita, ac si à tanto discrimine jam evassisset; Ex eo quod oravit firmâ si se, quâ interpositâ felicem rei eventum jam credidit obtentum, & maxime cum jam per tres dies in utero belluæ servabatur incolomis, quod totum effectum esse suæ orationis bene agnoverat Theophylactus: Per hoc quod in utero servatus est, incipit credere, quod vitam deo sit recepturus. Ac si unum beneficium ab oratione perveniens multa secum adducat.

Ad quæstionem: Accipit panes, & distribuit discumbentibus quantum volebant: Alij Codices habent: Quantum volebat: Per quod ostenditur, ut citat. capt. 3. Exposit. 9. notavi, summa eorum obedientia erga Christum, summaque conformitas voluntatum eorum cum Christi voluntate; ita ut isti Adsceta nihil aliud volebant, quâ n. id quod Christus volebat. De quo vide supra Matth. 8. q. 1. n. & cap. 20. q. 2. n. 7. & Luc. 2. 3. n. 6.

Accipit Iesus panes: quæ verba præclare ponderat D. Basilius Seleuc. Orat. 3. & ait: O quas tunc res videre fuit, panes pariebant panes, & mensæ alimentis extemporario differa erant: panes ab quo rusticoano sudore parvi, non de spiciis erumpébant, sed de Domini manu efflorebant. Unde tam ampla panum leges exorta fuit nullus, ager cultus, nulla hominum industria valuit tantam panis abundantiam exhibere; sed una Dei manus tantam multiplicationem dedit: Sed de Domini manu efflorebant. Ubi una Dei manus ad st, nihil aliud exigitur ut amplissime omnium rerum leges exurgant. Dicebat illa Dei dilectrix, Cantic. 4. n. 16. Surge Aquilo, & Veni Austro; perfla horum meum, & fluent aromata illius: Et statim immedietè cap. 5. n. 1. ait: Veniat dilectus meus in horum suum, & comedat fructum pomorum suorum: Modò tanto affectu Austum exoptabat, ut ejus placidissimo flatu hortus fecundaretur, in magnos flores & fructus germinaret; at modò jam Austum non requirit,

sed tanquam illius oblata, solum de suo dilecto est sollicita: Veniat dilectus meus in horum suum: Gillibertus ferm. 1. 1. in Cantica: Veniat, inquit, dilectus meus in horum suum: Ad me quid Austum invitat? Ipse veniat, & sufficit mihi. Ipse Austro est meus, Ipse aroma est meum. Qui pauca & limitata quærit, Austum & ventos desideret: At qui superabundantem exuberantiam affectat, solum Deum exquiret, qui pro omnibus aliis est abundans, & ingentes ac uberes proventus elargitur.

Tertiò: Iterum veniat citatus D. Basilius Seleucus: Cum accepisset ergo Iesus panes, dedit discipulis suis. O quas tunc res videre fuit 3 panes pariebant panes: &c. Accipit Iesus panes in manibus, quos unus puer secum affererat, in copiosam, aut magnam legem dedit discipulis, ut distribuerent Per turbas, in quantum volebant: Ecce ex paucis panibus Iesus datis, ingentes panis scaturigines dimanant. Ecce sublimis, & alta conditio magni principis! Si pauca accipit, multiplicato favore magna impendit, ac largitur. Sub specie trium Angelorum venit Deus ad Abraham, & us domum intrat, oblato prandio, ex ejus madato componit Sata tria Sata farina, & ipse Abrahamus ad armentum ecurrit, & inde telit vitulum tenerimum, quem coxit, & apponit ad mensam: Cumque comedissent, dixerunt ad eum, Ubi est Sara uxor tua? : Revertens veniam ad te tempore isto, vita comite: & habebit filium Sara uxor tua: Genes. 18. n. 9. Valde notandum: Intrat Deus tugurium Abraham, atque ibi per tempus considerabile, dum, nempe vitulus de armento tollitur, ac componitur ad mensam, sicut & panes ex farina, & nullum benevolentia verbum legitur habitum cum Abrahamo: At verò, cum comedissent, vitam, & filium exoptatissimum promittunt, quod nihil ei gratius poterat esse. Cur non antea cum per tantum tempus morantur in domo, sed modo cum comedissent? Ut inde Abrahamus cognosceret majestatem, & excellentiam sui h. spiritis, quod ex paucis acciperat, magnas & amplas gratiarum largitates effunderat; pauca recipit, & largissima impendit. Eleganter D. Chrysologus. ferm. 69. ait: Cum ad Abraham velut hospes advenit, invitatus ita dignatione succedit, oblata non respuit. Hinc est, quod emortua mox semis membra reviviscunt, steriles vetule jam viscera suscitantur extincta, & natura in vivo cadavere jam sepulta, proitura suum resurgit arborem, & generat plurimos transito jam tempore: Ex quo Deus ab Abrahamo cibum sumpfit, nullus valet numerare quot, & quanta beneficia in ipsum sint collata; ex parvo dono magna gratiarum flumina exundant in ipsum.

Circa oblata Deo facienda mandavit Deus Moyli Numer. 19. n. 2. Ista est religio victimæ, quam constituit Dominus. Præcipit filiis Israël, ut addu aut ad te vaccam rufam atatis integram: Quæ verba sic legit D. Cyrillus cap. 4. in Oream. Loquere filiis Israël, accipiant ad se vaccam rufam: Quomodo hæc cohærent? Quod Deus si lex præcipit, ut hostiam Sacerdoti adducant ad offerendum, quomodo dicitur, quod ipse offerens accipiat? Citatus D. Cyrillus: Oblatum enim Deo, & paratum in sacrificium ad emundationem, dicebatur accipi: & postquam est

Gillibert.

Itai; 60.

R. x. in fecundariis, non spiritualibus, inromittat Gillibert.

Gillibert.

130.

G. d. 122

Magnus Princeps ex accipit multum largiunt.

D. Chrysol.

14.

Num. 19.

D. Cyril.

Quod Deus das adauit recipis.

est vocabulum huic rei exprimende imprimis idoneum: Aposito vocabulo, id quod Deo auferitur, dicitur accipi ab ipso offerente, accipiens ad se. Et valde cumulatè, nam auferitur tanquam quid temporale, accipitur tanquam quid spirituale ad emundationem, ac sanctificationem: Oblatum enim Deo, & paratum in sacrificium ad emundationem.

Joan. Baptista unum testimonium dedit de Christo: Joan. 1. n. 29. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Quod præclarissimum testimonium erat Divinitatis Christi: Quis enim potest dimittere peccata nisi solus Deus: Luc 5. num. 21. At cum Joan. esset in vinculis multa, & præclara testimonia, ac encomia Christus proclamat de ipso Matth. 11. n. 7. Cæpit dicere de Joanne. Quid existis in desertum videre? arundinem vento agitam... Quid existis videre? prophetam: etiam dico vobis, plusquam prophetam. Hic est enim de quo scriptum est: Ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam... Amen dico vobis non surrexit inter natos mulierum major Joanne Baptista. &c. Ecce grata Christi vicissitudo erga Joan. Pro uno verbo illius prolato, multam eructat Divinū Verbum in Joan. laudem. Rup. lib. 9. in Matth. ait. Præterire non libet, qui testimonium testi suo Joan. pulchra vicissitudine reddens testi isto congruam in istum sumpti.

QUÆSTIO IV.

Quare tam diligenter magister Dominus mandat colligere fragmenta?

At Noster Evangelista: Cum impleti fuissent dixit Jesus suis discipulis: colligite, quæ superaverunt fragmenta: Quod latè explicavi citato c. 3. q. 20. usque ad 26. Nunc verò aliqua hic etiam proferamus, & a primò, mandat servari illa ad perpetuam memoriam tanti beneficii, nam homines utpote ingratiissimi beneficii heri accepti hodie obliviscuntur, Exemplum est in promptu in hoc cap. 6. Joan. n. 11. ex panibus, ac piscibus. Distribuit Jesus quantum volebant: & tamen sequenti die, cum Christus D. altissimum sermonem habuisset de pane spirituali, dicit Judæi ibid. n. 30. Quod tu signum facis, ut videamus & credamus? Quid operaris? Patres nostri manducaverunt manna, &c. O ingratiissima hominū cōditio! heri Christus supremum, ac magnificum miraculū edidit in eorum oculis, dum ex quinq; panibus quinq; millia hominum famescientium in deserto satiavit, & tamen hodie malignè dicunt: Quod signum facis quid operaris? Ac si tam prodigiosum miraculum non fuisset magnum signum, magnumque opus. Euthymius: Dicunt: Quid operaris? & c. ac si nihil accepissent, obliviosi & ingrati: Sic frequenter homines panem comedunt, ventrem implent, & memoriam ex accepto beneficio evacuant.

Secundo: colligite, quæ superaverunt fragmenta, & colligerunt duodecim cophinos. O præclarum documentum divitibus, & magnatibus! Comedant qui sunt invitati, & hi ad quos

mensa spectat, supersint tamen fragmenta, ut in pauperes distribuatur. Ex quo dist. ant. divites à mensa sua pauperibus largiri; ideo dives ille Avarus sepultus est in inferno, quia opulenter quotidie splendens: Et nec unam micam panis pauperi Lazaro dabat Luc. 16. Ex quo rectè monet Jacobus Apostolus in sua Canonica c. 5. n. 5. cum divitibus loquens: Divitiæ vestra putrefacta sunt & vestimenta vestra à tineis comesta sunt. Syrus legit: Opulentia vestra corrupta est, & facta est tinea: & vestimenta vestra consumpta sunt à tineis: Illud corruptum, ac fœteret, & consumitur à tineis vestimentum, quod non evolvitur: evolvant, evolvant divites divitias suas ad manus pauperum, ne corrumpantur, sed ut bonum odorem exhaleant, & illas in cælo serventur. Oecumenius ait: Divitiæ vestra, quas si ut ignem thesaurizatis, comedent carnes vestras; putredo autem divitiarum, & corrosio indumentorum à tineis, & argenti, & argenti contra vos testificabuntur, & avaritiam vestram arguent, quod minime eas distribuere volueritis. Idcirco in extremis diebus, adventus, scilicet, Domini, divitiæ vestras sicut ignem, in perniciem vestram reconditas, & thesaurizatas reperitis. Vide verb. Eleemosyna: Panper.

Tertio: colligite, quæ superaverunt fragmenta, quæ erant ex panibus factis cum ergo Christus D. panes illos accepisset in manibus, suis sanctissimis eos maxime consecravit indeque jubet colligi fragmenta, ne illa, quæ erant sacra in usus profanos converterentur. Pharisei & sacerdotes Judæorum ubi viderunt à Joda nummos in templum refundi, dicebant: Non licet eos mittere in corbonam, quia pretium sanguinis est. consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. Matth. 27. n. 7. Cur homines avarissimi, & appetitu pecuniæ maxime fervidi, non magis sibi nummos attribuunt, & apud se retinent? Hoc autem ex divino afflatu factum est. Horret enim semper meus Iesus quod pretium sanguinis sui, qualia sunt bona temporalia Ecclesiastica, ac ei consecrata, profanis insulantur sumptibus, & non potius ad pauperum usum convertantur. D. Ambr. serm. 51. ait: Providentia Dei factum puto ut pretium Salvatoris, non peccatoribus sumptum præbeat, sed peregrinis requiem ministret.

QUÆSTIO V.

Quare duodecim cophini colliguntur nec plures, nec pauciores.

At Evangelista in præsentia: Collegerunt ergo, & impleverunt duodecim cophinos fragmentorum: de quo disserui c. citat. 33. q. 24. de hoc adæquato duodenario numero maxime admiratur Chrysof. hom. 41. in Joan. & ait: ego autem non solum admiror multitudinem panum, quæ facta est, sed certitudinem superfluum esse. Magno doctori Chrysof. magna superfluum admiratio est, ut ex tanta millium mensa, nec plus nec minus superesset quam

Sermo Eucharisticus.

QUÆSTIO VI.

Quare Christus Dominus tam amplus est in commendando Divino Eucharistico Epulo?

At Noster Evangelista in præsentia refert Christi verba: Caro mea verè est cibus: De hoc altissimo Eucharistico sermone late tractavi t. 3. c. 35 per sexaginta tres quæst. & de hoc altissimo mysterio multa dixi in omnibus meis libris, & maxime tom. 4. c. 3. Et t. 5. lib. 7. c. 24. de admirabili ejus institutione & tom. 2. in Apocal. n. 19. ferè per totum, per multas quæstiones; & quidquid dicitur ab humana lingua de tam sublimi, ac alto mysterio, parum & nihil est.

Postquam Anima sancta toto affectu, ac vehementi sollicitudine qua sivit suam dilectam & ipsam invenit Eucharistia, ut exponunt D. Greg. Nyssen. hom. 6. Ambr. lib. 3. de Virg. Cantic. 3. Richard. & Hago de sanct. Viæ. & c. subdit. Cantic. 3. n. 4. Inveni quem diligit anima mea, tenuis eum, nec dimittam: Ad quæ verba sic loquitur D. Bern. serm. 3. in Cant. & tanquam de anima pia Christum recipiente, ait: Quod quidem fit cum mens ineffabilis Verbi illecebra dulcedine quodammodo se sibi furatur, innotuit, atque elabunt à se ipsa, ut Verbo fruatur. Dulce commercium, sed breve momentum, & experimentum rarum, quare nique animam Verbum, quo fruatur ad jucunditatem: frui autem Verbo quod sit, non docet lingua, sed gratia. Maxime sibi complacet anima, ac gratulatur, quia invenit suum dilectum Jesum in Eucharistia, in qua est omnis suavitas, dulcedo, ac amplissima copia omnium bonorum, ut nihil ultra sit desiderabile. Si verò ab ipsa quæras, quanam sit hæc dulcedo, suavitas, ac affluentia bonorum Respondet ipsa: Frui autem verbo, quia sit, non docet lingua, sed gratia.

Quæstio tamen principaliter inquiri, cur tam amplè & latè est Christus D. in hoc altissimo sermone in commendando divinissimo sacramento sui corporis, ac sanguinis præ ceteris mysteriis nostræ fidei, cum in nullo alio tam amplè, & latè se habuerit Christus D. in ejus recommendatione, & in præsentia dicat: Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus: Saepe repetit in hoc sermone: Hic est panis, qui de cælo descendit: Iterum: Iste est panis vita: Iterum: Qui manducat hunc panem, vivet in æternum; Iterum: Non Moyses dedit vobis panem de cælo verum, sed Pater meus dedit vobis panem verum: Et alia similia sæpe. Hic nosker D. Cyrill. ait: Complacet sibi Christus in hoc sacramento: Tot, ac tanta de hoc mysterio testificat, ac proclamat, quia in eo maxime deliciabatur, ut pote, quia erat supremum opus Divinæ omnipotentia, abditum arcanum divitæ sapientia singularè, ac eximium demonstrativum sui amoris signum, præclarū salutis humanæ remedium, ac omnium malorum efficacè antidotum.

adæquate duodecim cophini pro duodenario Apostolor. numero, ut & ipsius Chrysof. & aliorum est communis sententia, de quo multa dixi citata q. 25. nunc verò adde.

Respondet primò: Sacri Apost. jejuni, ac famescientes, sicut ceteri de tribu, in panibus distribuendis fuerunt optimi ministri, adimplentes Domini mandatum, nihil sibi assumentes, nec referantes: inde Divina providentia factum est, ut superessent duodecim cophini, in magni documentum nostrum; quia si minister fideliter, ac purè communia bona dispensat, ipsa superflua, & abundant, ut alij, & ipse, ac domus ejus comedat, impleatur, & nullius rei indigeat. Prævidens Joseph venturam famem per septem annos magnam copiam frumenti congregavit in Ægypti horreis, superveniente fame per septem annos, omnes provincie veniebant in Ægyptum, ut emerent panem: Gen. 41. n. 5. & quæ horrea poterant capere panem pro alimentando toto Ægypto totoque orbe, Gen. 47. n. 13. per spatium septi annor. Joseph dispensabat frumentum pro omnibus cum pondere, & mensura, ut constat ex citato c. 42. Et notant Expositores Abal. Lyr. an. Oleast. Pereira etiam cum eo pondere, ac mensura providebat suis: Gen. 47. n. 12. dicitur: Et alebat eos, omnemque domum patris præbens cibaria singulis. Cajet. ex Hebr. legit: Præbens cibaria singulis, panem ori parvulis: & est sensus, ait Cajet. Quod panis domus patris sui pane tamquam dandus ori parvulorum: Id est, cum stricta, ac determinata mensura dividit, ac partitur pro suis, ac alijs, semper bona suppetunt pro se, suis, ac alijs, & toto orbe; æqualis fidelitas ministri parturit satietatem, & ut nullus indigus sit.

Secundò: Colligite, quæ superaverunt fragmenta, & impleverunt duodecim cophinos. Pro sacro numero Apostolo. sic Christus alimentavit, ac saturavit quinque millia hominum, ut etiam providerit suis Apost. alimenta in futuritate Discant, discant principes bonis humanarum rerum suos ministros reficere, ne ex inopia aliena rapiant. Mandavit Deus Exod. 25. n. 31. Panes super mensam ponas in conspectu meo semper: Et cur Deus tam exactè mandabat ut semper, ac quotidie panes ponerentur in mensa; ut Levitici servientes haberent panes ad manducandum, ne alijs cogere rapere de his quæ pertinebant ad templum Oleast. ait: Considera qualiter suos ministros cibavit Deus.

Alta & summa cura Deus providebat de alendis servis: præcipiebat lex Levit. 22. n. 10. Quæ sacerdos emerit, & qui vernaculus fuerit vescetur ex his: nempe, quæ offerebantur in sacrificio; & cur tanta providentia est Deo de servis alimentandis; Cum servus domini vivat si quid negatur à Domino fordidè ab ipso invito facile rapit. Philo lib. 2. de Monarch. ait: Servus nihil lucratur nisi ex Domino cuius ipse est possessio, ut necesse sit servum alere sacris provisionibus. Nam servus, dum volumus, non solum verum perpetuo, & si non aperit desumunt, certè etiam surripiunt, necessitate cogente. Nam leges non audit venter vacuus; si continere servum ac ministrum à furto velis, cibos para, & hominem recrea.

Abulen. Lyr. an. Oleast. Pereira. Hebr. Cajet. n. Servus fidelis providebit sibi, suis, ac omnibus: Gen. 41. Gen. 47. Abulen. Lyr. an. Oleast. Pereira. Hebr. Cajet. n. Servus fidelis providebit sibi, suis, ac omnibus: Gen. 41. Gen. 47.

Exod. 25. Cibos provide ministris, ne communitate rapiant. Oleast. Lev. 22. A furto absterne pastus servus. Philo.

Matth. 27. Ecclesiast. profanis rebus non applicanda. D. Ambros. Exod. 25. Cibos provide ministris, ne communitate rapiant. Oleast. Lev. 22. A furto absterne pastus servus. Philo.

Mirabile duodecim cophini, D. Cyrill. Christus sibi complacet in Eucharistia.

Joan. 15.

Luc. 5.

Matth. 11.

Ampla Dei vicissitudo ad nostra obsequia.

Rupert.

Joan. 13.

Homines beneficium quod heri acceperunt, hodie obliviscuntur.

Euthym.

17.

Luc. 19. Jacob. 1.

vereunt oper si pauperibus non communitantur.

Oecumen.

18.

Matth. 27. Ecclesiast. profanis rebus non applicanda.

D. Ambros.

19. Text.

D. Chrysof.

Mirabile duodecim cophini.

13. Textus.

14.

Cantic. 3. D. Nyssen. D. Ambr. Ri hard. Hago. D. Bernard.

Eucharistia cum dulcedinem non docet lingua sed gratia

15.

D. Cyrill. Christus sibi complacet in Eucharistia.

Canon

26. Matth. 26. Canantibus aurem eis scribit D. Matth. 26. n. 27. *Accipit Jesus panem, & benedixit, ac fregit, dedique discipulis suis, & ait, Accipite, & comedite, hoc est corpus meum: Et accipiens calicem gratias egit, & dedit illis: Quod est, quod Christus morti proximus, in manibus vivificum calicem Eucharisticum apprehendens, cum illum potandum daret discipulis, gratias egit; cuiusmodi an sibi, quia ut Deus donat? an hominibus, quia tantum donum accepturi erant? D. Remigius præfata verba exponens, ait: Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis. In quo ostendit quantum de nostra salute gratulatur: Sibi vero Deo, ac hominibus accipientibus gratulatur: Sibi ut vero Deo gratulatur, cum ex ordinatione sui æterni Patris tantum donum suæ infinitæ charitatis ostensivum hominibus porrigat, ut ait Tertull. in Apol. c. 9. *De sanguine inter viscera sepulto*: Hominibus etiam gratulatur tantum accipientibus sacramentum, ut jam nutriantur non alimento temporali, sed cælesti, ac æterno pabulo.*

In persona Christi ait Regius Vates Psal. 21. n. 27. *Pota mea reddam in conspectu timoratum eum, edent pauperes, & saturabuntur*. Si verò inquit, quæ vota sunt hæc Christi? Respondet D. Aug. ad similia verba in Pl. 115. n. 13. *Christi votum esse Sacramentum Eucharisticum, interpretatur citatus Aug. & ait: Quæ sunt vota ejus? Sacrificium, quod obulit Deo; nostris quale sacrificium: norunt fideles vota, quæ reddidit coram timoribus eum*. Sacrificium Eucharisticum quod coram Apost. timoribus Deum obulit suo æterno Parenti, est votum ejus. Hoc divinum Sacramentum est desiderium, seu compendium omnium desideriorum Christi, quo instituto omnia ejus desideria sunt completa, in illo namque ostendit ut divitiæ illius amoris; inde pergit Psalmographus, *edent pauperes, & saturabuntur*: Instituto hoc admirabili Sacramento, quoniam fuerunt quidem illo participarunt, ac comederunt sunt sacri Apostoli; qui omnes excepto Juda erant in gratia juxta illud Joan. 3. n. 10. *Non mundi estis, sed non omnes: Ciebatur enim quisnam esset, qui traderet eum; propterea dixit, non estis mundi omnes*: Cum ergo Apost. essent tantis divinis donis cumulati, ac modo sacerdotes, ac principes instituti, quomodo dicuntur pauperes: *edent pauperes, & saturabuntur*: quia omnis donorum gratia, quæ justis communicabatur facta comparatione cum ea, quæ per sacram Eucharistiam largitur, modica pauperies quædam est. Tam ampla ac superabundanti omnium gratiarum affluentia hoc cælesti pabulo animæ impinguantur, ut qui illius non sunt participes, veluti pauperes videantur, licet aliis justis existant. Quod autem sacra Eucharistia dicatur Christi desiderium constat ex illo Luc. 22. n. 15. ait Jesus: *Desiderio desideravi hoc pascha manducare vobiscum, antequam patiar*. Id est semper summo desiderio desideravi hoc Pascha, ægnum nempe, paschalem, non materiale sed Eucharisticum manducare vobiscum ante passionem meam: Ac si dicat, jam tempus est, ut hoc meum desiderium adimpleatur instituto hoc divino Sacramento. Vide quæ dixi tom. 5 lib. 7. c. 7. Expol. 1. n. 3.

Alto & profundo stylo expendit Beda illa verba Pastorum nato Christo. *Transseamus usque Bethlehem, & videamus hoc verbum, quod*

fecit Dominus, & ostendit nobis: Luc. 2. n. 15. Tunc sic scribit Venerabilis Beda: *Usque ad consummationem sæculi Dominus in Nazareth concepit, & in Bethlehem nasci non desinit; Nazareth florem, Bethlehem domum panis significat: Concipitur in Nazareth, quæ florem designat, nascitur in Bethlehem, id est, in domo panis, quia ille Divinus flos, Verbum nempe Divinum descendens ex sinu Patris in Nazareth, in utero Virginis, secum omnem odoratum fragrantiam, ac omnem fructum gratiarum, cælestium donorum, ac divinarum rerum deferens nascitur, panditur, ac communicatur in Bethlehem domo panis, ac in hoc divino, ac cælesti pane: Omnis namque thesaurus Divinitatis in hoc Christo fero pabulo habetur, ac continetur*

QUÆSTIO VII.

Quare panis Eucharisticus dicitur, Verè est cibus?

19. **A**it Christus D. in præsentia: *Cave mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus*: de quo dedi multas rationes citato c. 35. per multas quæst. Nunc deinde accipe. Verè cibus est panis iste, reficit, ac nutrimentum præstat omnibus viribus tam animæ, quam corporis; Docet nos Christus D. orare: *Panem nostrum super substantiam de nobis hodie*: Matth. 6. n. 10. Quod non solum de pane temporali, sed etiam spirituali, ac Eucharistico intelligitur multis Patribus, ut suo loco dixi: Pro quo audiendus est Germ. Constantinopolit. in Orat. Dominica, & ait: *Panis super substantiam est Christus, qui est, & prius erat, in æternum permanet, qui ultra se mundo præbet, atque semper superest inconsumptus, vitamque mundo dat, quam omni tempore accipere, habere, & manducare possimus*. Nota verba, quippe qui essentia nostra conveniat. Cum essentia nostra non solum sit corporalis, sed etiam spiritualis hic divinus panis, non solum corroborat potentias corporeas, sed etiam spirituales animæ: *Quippe qui essentia nostra conveniat*.

Peracto sacrificio Agni paschalis mandat Deus Moysi Exod. 12. n. 7. *Et sumant de sanguine ejus, Agni nempe, ac ponent super utrumque postem, & superliminaribus domorum, in quibus comederit illum*: Illa antiqua Hebræor. cærimonia totum nostrum Eucharistic. Agnum adumbrabat, cujus Divinus sanguis dum sumitur à nobis ponitur super liminaribus, ac postibus nostræ domus nostri corporis, hoc est, in sensibus exterioribus, ac interioribus nostris ad eos purificandos, ac sanctificandos, ut Deo consecrati, ac dedicati sint. Theod. ad literâ sic exponit præfata verba. *Hæc autem universa mysteriorum nostrorum sunt ænigmata: nam eos nos unguimus, ac Agni nostri sanguine, non solum limen, sed utrumque postem purgantes, & sanctificantes exterius linguam, & labia: Interiorius autem secundum intellectum, pro limine rationalem partem pro utroque postem facultatem irascendi & concupiscendi: Per hunc divinum sanguinem purificatur omnis pars tam rationalis quam sensitiva, ut perfecta sanitate, ac integri-*

27. Plal. 21. D. August. Eucharistia compendium desideriorum Christi.

Joan. 13. Sic datur gratia ab un dante ex Eucharistia, ut qua sine illa modica.

Luc. 22. 28. Eccl. 5.

D. Cyrill. Eucharistia nobis pellit. in Joan. c. 17. explicans illa Joan. verba. 6. n. 51. *Nisi manducaveritis carnem filii hominis, non habebitis vitam in vobis*. Sic ait: *Non solum mortem, verum etiam morbos omnes depellit, & sedat, cum in nobis maneat Christus; servientem membrorum nostrorum legem; & perturbaciones animi extinguat, pietatem corroborat, agrotos curat, collisos redintegrat*.

31. Et propius veniamus ad ipsius animæ facultates, & primò ad intellectum, qui maximè per sacram Eucharistiam illustratur. Ait Regius Vates Psal. 12. num. 12. *Apprehendite disciplinam: Septuaginta legunt: Osculamini filium*. Juxta Theoderetum: *Osculamini filium*, idem est, ac in sacramento altaris carnem ejus sumere, & in hoc sensu explicat, ipse illud Cant. 1. n. 1. *Osculetur me osculo oris sui*. Eucharistia sacra ore accipitur, & inde quodammodo Christus & anima in ejus acceptione mutuo se se osculantur, ac conjunguntur; sed surgit grande dubium inter Commentatores, cum idem sit *Apprehendere disciplinam* ac *Christum osculari* seu in Eucharistia sumere, quia dum anima hoc divino edulio reficitur, mens illustratur ad omnia alta, & suprema mysteria penetranda, ac intelligenda: Accipe Theoderetum in Psal. 21. & sic ait *Divinum cibum spiritus doctrinam scimus, & mysticum, atque immortale convivium, quod sacris initiati agnoscunt*. Tam abundè, ac superabundanter hoc Divinum convivium mentem illuminat, ut omnem Spiritus Sancti doctrinam in nobis confirmet, & non unum donum, vel alterum, sed omnia illius dona, totiusque Spiritus Sancti doctrina est.

Ait Regius Vates citato Psal. 21. num. 10. *Et nunc reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram; servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore, apprehendite disciplinam*. Multipliciter hic regibus, ac magnatibus intelligentia, ac eruditio ad judicandum datur; simulque ad servendum, ac exultandum in Domini timore, ac tremore, ad tantam intelligentiam, ac eruditionem, quodnam medium est apponendum: *Apprehendite disciplinam*: Tyrobofcus ex Græco vertit: *Apprehendite frumentum*: Et ut notat D. Hieronymus ibi, verbum Græcum ibi appositum significat etiam *triticum*: Ut ergo Reges principes, ac Prælati erudiantur in omni sapientia, ac intelligentia, & agnoscant ea, quæ ad sui munus exequendum sunt necessaria, apprehendant frumentum, & triticum Eucharisticum, quo mens illustratur, ac illuminatur in omni justitia, & sanctitate. De hoc pane per respectum ad justum dicitur Ecclesiastic. 15. n. 3. *Cibavit illum pane vite & intellectu*.

Voluntatem hoc Divinum Sacramentum satiet & adimplet. Ait Anima sancta Cant. 5. num. 1. *Comedi favum: Septuag. legunt: panem, cum melle meo; bibi vinum meum cum lacte meo. Comedit amici, & bibit, & inebriamini Charissimi*: Quem locum de altissimo Eucharistico Sacramento interpretantur D. Nyssenus, Pfellius, Philo Carpatius, Rupertus Ambrosius, & alij; & illud in primis notandum, Qui ad hanc mensam vocantur, non solum dicuntur amici, sed etiam charissimi, quo denotatur summus Amoris affectus in eos Sylveira in Evang. Tom. VI.

Multi ex Hebræo legunt *Amores*, Ac si dicatur: *Inebriamini Amores*: Qui dignè ad hanc mensam accedunt, tam eximie deliquuntur à Christo, ut ejus amores dicantur: *Inebriamini*, id est, ut exponunt citati Patres præ dulcedine hujus mellis, ac lactis, quæ in hoc pane, & vino continetur, obliviscamini omnium aliarum rerum sive naturalium, sive supernaturalium. Illud tamen nunc aliis inquirendum est, quod eodem verbo, eadem phrasi, qua Spiritus sanctus utitur ad exprimendam summam delectationem, ac eximium gaudium, quo Beati fruuntur in patria videntes Deum facie ad faciem: Pl. 35. n. *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ*: eodem verbo, *inebriari*, ut in præsentia: *Inebriamini charissimi*: & Psal. 21. n. 5. *Calix meus inebrians quàm præclarus est, utitur idemmet Spiritus sanctus ad denotandam eximiam suavitatem, ac dulcedinem, quam anima dignè communicans participat in hoc sacramento: Et maximè sanè; quia quemadmodum anima videns Deum in patria perfunditur omni jucunditate, ut nihil amplius sit aliquid appetibile; sic & in via degustans hoc cæleste convivium, omni dulcedine reficitur, ut jam non amplius habeat aliquid desiderabile, & inde merito felicitas utriusque status ea ten phrasi, eadem methodo declaratur. Inebrietas enim hujus divini mensæ maximè laudat D. Ambrosius in Pl. 118. f. tm. 13. & ait: *Bona ebrietas, quæ ad meliora, atque incunda facit quendam mentis excessum, ut immemor sollicitudinum animus in videri vino jucunditate hauritur; bona mensa spiritualis ebrietas*.*

Memoria maxime locupletatur ad decantandas Dei laudes. Ait Regius Vates Psal. 105. num. 2. *Quis loquetur potentias Domini, audias faciet omnes laudes ejus*: Quæ verba de sacra Eucharistia interpretatur D. Chrysost. Hom. 38. in Matth. ubi sic ait: *Quo non oportet igitur esse puriores tali fruentem sacrificio? Quod Angeli videntes horrescunt, nec libere audent intueri propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascamur, & facti sumus unum Christi corpus, & una caro. Quis loquetur potentias Domini, & audias faciet omnes laudes ejus*. Hoc postea alta indagine inquirendum est, quo pacto Regius Vates ad hoc mysterium omnes Dei potentias, & laudes advocat? cum Dei potentia una sit tantum in se, tamen in plurali dicit. Dei potentias ut notant noster Incognitus, Lorinus, & alij, ad insigniter & singulariter denotandam amplitudinem, ac magnitudinem Divinæ potentie in hoc opere, super omnia alta opera, indeque omnes Dei laudes, quæ Divinæ potentie, ac ejus magnitudini sunt presolvendæ in hoc Eucharistico Mysterio, tanquam in compendio recapitulatur, ac habentur.

32. Plal. 105. Tyrobofc. D. Hieron. Eucharistia dat intelligentiam ad judicandum.

Eccl. 15. 33. Cant. 5. Septuagiat. D. Nyssen. Pfellius. Carpatius. Rupert. D. Ambros.

34. D. Chrysost. Eucharistia respicit super omnia Dei opera, & ibi omnes eius laudes.